

Logistyka humanitarna - podstawy teoretyczne i wstępna ocena implementacji

„Niedola ofiar klęsk żywiołowych i konfliktów zbrojnych, bez względu na rejon świata, stanowi zagrożenie dla całej ludzkości. Nigdy nie uda nam się całkowicie wyeliminować cierpienia, jest ono cechą człowieczeństwa. Jednak nic nie tłumaczy tego, że nie stosujemy wszelkich dostępnych nam środków, aby cierpienie to ograniczyć [...] Bez wątpienia stać nas na tę pomoc. Dzisiaj musimy wykazać wolę podjęcia aktywności w tym kierunku”.

Kofi Annan

Uwagi ogólne

Logistyka humanitarna jest nowym pojęciem w polskiej terminologii z dziedziny zarządzania, jaką jest logistyka, choć w publikacjach światowych problematyka ta znalazła swój wyraz już na początku tego wieku¹. W ostatnich czterech latach zauważalna jest dynamika pojawiających się na ten temat opracowań²; równoległe z pracą R.M. Tomasiniego i

---

¹ A. Thomasson, *Humanitarian logistics: Enabling disaster response* [<http://www.fritzinstitute.org/PDFs/WhitePaper/EnablingDisasterResponse.pdf>], 6 sierpnia 2009; L. Gustavsson, *Humanitarian logistics: context and challenges*, „Forced Migration Review” 2003, Vol. 18, s. 6-8; *Humanitarian logistics conference - Africa region 2004*, Fritz Institute, Proceedings of the Nairobi 2004 [www.fritzinstitute.org/prgSC-HLCaf2004-proceedings.htm], 10 sierpnia 2009; D. B. Katrud, R. Samii, L.N. van Wassenhove, *UN joint logistics centre: a coordinated response to common humanitarian logistics concerns*, „Forced Migration Review” 2003, Vol. 18, s. 11-14; R. Olorunboba, R. Gray, *Logistics for humanitarian aid: a survey of aid organizations*, Proceedings of the 7th Logistics Research Network Conference, Birmingham, September 2002; R. M. Tomasin, L.N. van Wassenhove, *Pan-American health organization's humanitarian supply management system: de-politicization of the humanitarian supply chain by creating accountability*, „Journal of Public Procurement” 2004, Vol. 4, No 3, s. 437-49.

² G. Kovacs, K.M. Spens, *Humanitarian logistics in disaster relief operations*, „International Journal of Physical Distribution & Logistics Management” 2007, Vol. 37, No 2, s. 99-114; G. Kovacs, K.M. Spens, *Identifying challenges in humanitarian logistics*, „International Journal of Physical Distribution & Logistics Management” 2009, Vol. 39, No 6, s. 506-528; G. Kovacs, K. Spens, *Chapter 13: Humanitarian logistics revisite*, [w:] *Northern Lights in Logistics & Supply Chain Management*. Eds. J.S. Arlbjorn, A. Halldórsson, M. Jahre, K. Spens, CBS Press, Copenhagen 2008, s. 217-32; J. Coyne, *Humanitarian Logistics: Musing Aloud*, „Monday Developments” 2006, Vol. 24, No 20, s. 12-13; M. Howden, *How Humanitarian Logistics Information Systems Can Improve Humanitarian Supply Chains: A View from the Field*, International ISCRAM Conference, Gothenburg, May 2009, s. 1-10; W. Hyde, *Applied Humanitarian Logistics*, Humanitarian Logistics Conference, Georgia Institute of Technology, 19 February 2009, s. 1-8; E. L. Maspero, H. W. Itman, *The Rise of Humanitarian Logistics*, Conference Logistics & Quantitative Methods, 7-11 July 2008, Pretoria, s. 175-184; J. Rickard, *Humanitarian Logistics: Musing Aloud*, „Monday Developments” 2006, Vol. 24, No 20, s. 6-7; R. Olorunboba, R. Gray, *Customer service in emergency relief chains*, „International Journal of Physical Distribution & Logistics Management” 2009, Vol. 39, No 6, s. 486-505; L. N. van Wassenhove, H. Ford, *Humanitarian Logistics*, Social Innovation Centre, 2008, s. 1-55; S. Petritt, A. Beresford, *Critical success factors in the context of humanitarian aid supply chains*, „International Journal of Physical

L.N. Wassenhove'a³ dostrzegamy również pierwsze prace polskojęzyczne⁴. Istota logistyki humanitarnej nie jest związana z maksymalizacją zysku i minimalizacją kosztów prowadzonej działalności, jak to jest przyjmowane w dotychczasowym rozumieniu logistyki, traktowanej w tym przypadku jako narzędzie kształtowania procesów w gospodarce rynkowej. Globalizacja i gospodarka rynkowa nie może się skutecznie rozwijać, nie opierając się na zasadach moralnych, jakimi są troska o drugiego człowieka, współpraca i pomoc potrzebującym (być może nie do końca bezinteresowna). Naprzeciw takim ideom wychodzi właśnie logistyka humanitarna. Podejmowanie działań zgodnie z jej przesłaniami przez przedsiębiorstwa czy też organizacje rządowe i pozarządowe świadczy o dalekowzroczności tych, którzy decydują o wdrażaniu w praktykę tej humanitarnej dziedziny logistyki. Jeśli pozwolilibyśmy na to, by część społeczeństwa pozostawała w ciągłej biedzie, nie mając szans na wydostanie się z jej kręgu, a los tak wykluczonych nie obchodziłby innych, to margines biedy powiększałby się coraz bardziej, przenosząc na całe społeczeństwo wszelkie skutki obojętności, nie mówić już o tym, ile zła owa obojętność wyrządziłaby wśród potrzebujących pomocy. Wszak bieda jest źródłem zła: chorób, przestępczości, nieuctwa; zazwyczaj jest dziedziczna. Logistyka humanitarna ukazuje zatem „ludzką twarz”⁵ gospodarki, która przesiąknięta jest mechanizmami opartymi na prawach rynku. Postawy humanitarne świadczą o tym, że właściwymi uczestnikami globalnego rynku są ludzie z krwi i kości, a nie maszyny. Logistyka humanitarna to ludzkie odczuwanie w świecie rynku, bo przecież pomagając innym, liczymy na rewanż, gdy sami znajdziemy się w potrzebie. Jest to wbudowane w naszą naturę, choć sami nie zdajemy sobie sprawy ze słuszności naszych emocji, które każą nam wyciągać rękę do drugiego człowieka. John Forbes Nash⁶ stwierdził, że najwięcej zysku i stabilności, do której dąży rynek, przynosi wzajemna współpraca. Natomiast konkurencja dzikiego kapitalizmu prowadzi do wyzysku człowieka przez człowieka. Logistyka humanitarna jest przejawem globalnej solidarności, zabezpieczeniem dającym poczucie bezpieczeństwa będącego podstawą zaufania społecznego, bez którego nie jest możliwe sprawne funkcjonowanie rynku. Niesienie pomocy potrzebującym to postępowanie zgodne z naturą człowieka w myśl założeń humanitaryzmu.

A. Schweitzer, autor prac dotyczących humanitaryzmu, często pisał o swoich przemyśleniach na temat istoty człowieczeństwa, które, jak się wydaje, w sposób istotny przystają do filozofii logistyki humanitarnej, stanowiąc, w pewnym sensie, jej ideowy fundament. Wedle autora, humanitaryzm to „prawdziwie dobre odnoszenie się człowieka do człowieka”. Ludzie powinni postępować dobrze wobec siebie nie tylko ze względu na kodeks etyczny, ale i dlatego, że dobroć stanowi o istocie człowieka. Jest ona właściwa człowiekowi. A. Schweitzer sądzi, że humanitaryzm wymaga słuchania głosu serca. Rozsądek może podpowiadać, co jest dobre i możliwe do wykonania. Jednak serce to „władca wyższy niż rozum”. Głos serca nakazuje czynić to, co najbardziej godne człowieka. Píše, że ideał humanitaryzmu nie był znany ludziom, lecz formułował się dzięki wybitnym filozofom i twórcom religii. W starożytności byli nimi m. in.: Konfucjusz, Zaratustra, Epikur, Seneka. Najgłębsze słowa o dobroci A. Schweitzer znajduje u Jezusa i św. Pawła. Chrystus błogosławił ludzi cichych, miłosiernych i niosących pokój. Zapowiedział też, że podczas Sądu Ostatecznego będzie przede wszystkim brać pod uwagę miłość okazywaną potrzebującym. Prawdziwą miłość opisał św. Paweł w Liście do Koryntian. W czasach nowożytnych wielką postacią krzewiącą humanitaryzm był św. Franciszek, który rozszerzył nakaz dobroci również na zwierzęta. Współcześnie humanitaryzm oznacza także szacunek dla życia w ogóle. A. Schweitzer uważa, że idea humanitaryzmu będzie nie tylko rozwijana, ale i poszerzana o nowe cechy. Jego zdaniem, odrzucenie użycia broni atomowej

---

Distribution & Logistics Management” 2009, Vol. 39, No 6, s. 450-468.

³ R. M. T o m a s i n i, L.N. van Wassenhove, *Humanitarian Logistics* INSEAD, Palgrave Mcmillan, March 2009, s. 256.

⁴ *Logistyka humanitarna i zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy.* Red. T. Pokusa, M. Duczmał, PAN O/Katowice, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji, Opole 2009, s. 354; *Zarządzanie kryzysowe i działania logistyczne na przykładzie wybranych instytucji.* Red. T. Pokusa, M. Duczmał, PAN O/Katowice, Opole, 2009, s. 243; T. P o k u s a, *Logistyka humanitarna. Nowa „twarz” logistyki w sytuacjach kryzysowych*, [w:] *Logistyka humanitarna i zarządzanie kryzysowe. Wybrane problemy.* Red. T. Pokusa, M. Duczmał, PAN O/Katowice, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji, Opole 2009, s. 9-23; J. S z o ł y s e k, *Logistyka akcji humanitarnych*, „Gospodarka Materiałowa i Logistyka” 2009, nr 3, s. 2-8, P. M i c h a ł s k i, *Logistyka w organizacji projektu ekspedycyjnego*, „Logistyka” 2008, nr 6.

⁵ T. P o k u s a, *Logistyka humanitarna...*, op.cit.

⁶ J. F o r b e s Nash, *Piękny umysł* [http://pl.walorska.net/index.php?/archives/12], 1 września 2009.

będzie stanowić krok w pożądanym kierunku, jeśli chodzi o humanitarną postawę człowieka⁷.

Logistyka humanitarna wymaga ciągłej gotowości, ponieważ kryzys nigdy nie jest oczekiwany; kataklizmy przeważnie przychodzą niespodziewanie, zaskakując i niszcząc nieprzygotowanych. Przyczyny kryzysów (a wraz z tym formy pomocy poszkodowanym) są różnorodne - mogą to być zarówno klęski żywiołowe, jak i niesprzyjające warunki polityczne i ekonomiczne. W celu głębszego zrozumienia omawianego problemu należy sięgnąć do przykładów wykorzystywania logistyki humanitarnej.

Interpretacja logistyki humanitarnej

Rozważania *sensu stricte* dotyczące logistyki humanitarnej należy rozpocząć od przedstawienia definicji tej kategorii na bazie literatury światowej, w tym wypadku angielskojęzycznej. Na podstawie tych publikacji *humanitarian logistics*, tj. logistykę humanitarną, możemy zdefiniować jako: „[...] planowanie, wdrażanie i kontrola skutecznie opłacalnego przepływu i magazynowania towarów i materiałów, jak również zarządzania wszystkimi informacjami z tym związanymi, z punktu ich pochodzenia do punktu konsumpcji w celu złagodzenia cierpienia ludzi”⁸.

Podobną definicję logistyki humanitarnej prezentują [...]

---

⁷ A. Schweitzer, *Humanitaryzm* [<http://pl.shvoong.com/social-sciences/1747977-humanitaryzm>], 26 sierpnia 2009.

⁸ M. Whiting, *Humanitarian logistics in disaster relief* [http://www.laa.asn.au/__data/page/757/RAAFReport_Feb08.pdf], 30 sierpnia 2009.